

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski (przewodniczący)

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 grudnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 2 marca 2022 r., I ACa 1306/21,
w sprawie z powództwa M.K. i G.Z.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej punktu 2. zaskarżonego wyroku;**
- 2. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części;**
- 3. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz M.K. i G.Z. po 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Maciej Kowalski

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

(a.z.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 12 lipca 2021 r. w ten sposób, że ustalił nieważność umowy kredytu hipotecznego z 28 marca 2008 r. zawartej między powodami M.K. i G.Z. a pozwanym Bank spółką akcyjną w W. (pkt 1); oddalił apelację powodów w pozostałym zakresie (pkt 2); zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego (pkt 3).

Z zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego wynikało, że 28 marca 2008 r. powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytu hipotecznego, na mocy której udzielono im kredytu w wysokości 149 098,11 zł indeksowanego do CHF, z przeznaczeniem na zakup bliżej określonego lokalu mieszkalnego. Umowa ta została zawarta na wzorcu przygotowanym przez bank. Kredyt został wypłacony w złotych (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu wypłaconej kwoty na CHF, według kursu zakupu tej waluty obowiązującym w banku w dniu wypłaty środków. Spłata kredytu następowała w PLN w ratach zgodnie z harmonogramem; wysokość raty w PLN wynikała z przeliczenia kursu sprzedaży CHF obowiązującego w banku w dniu wpływu środków na rachunek kredytu. Wraz z wnioskiem kredytowym powodowie złożyli na druku przygotowanym przez bank oświadczenie, że dokonują wyboru kredytu „nominowanego w walucie obcej”, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że wprowadzona do umowy klauzula indeksacyjna została uzgodniona indywidualnie. Powodowie nie zostali również należycie poinformowani o ryzyku kursowym, a pozwany bank stosował własną tabelę kursów walut, co uniemożliwiało im kontrolę zastosowanego kursu CHF.

Sąd Apelacyjny, odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, przyjął, że nie ma podstaw do rozróżnienia klauzul indeksacyjnych i kursowych; stwierdził, że pod kątem abuzywności należy ocenić cały mechanizm indeksacji zastosowany

w umowie. Przyjął, że zawarte w umowie kredytu klauzule waloryzacyjne kształtowały prawa i obowiązki powodów jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy oraz uznał je za niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.). Postanowienia te wpływały w istotny sposób na obowiązki kredytobiorców. Uwzględniając stanowisko powodów, którzy świadomie zaakceptowali konsekwencje stwierdzenia nieważności umowy, Sąd drugiej instancji, odmiennie niż Sąd Okręgowy, przyjął, że nie ma podstaw do utrzymania umowy kredytu w mocy po usunięciu z niej klauzul abuzywnych.

Sąd drugiej instancji wskazał, że wobec skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia dokonał stosownego rozliczenia między stronami, na skutek czego nie było podstaw do uwzględnienia powództwa w zakresie dotyczącym żądania zapłaty. W konsekwencji oddalił apelację powodów w tym zakresie.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w całości a w skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie:

1) art. 385¹ § 1, art. 385¹ § 2 i art. 358 § 2 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że bezskuteczność pewnych postanowień umownych powoduje, iż umowa zawierająca nieuczciwe warunki powinna zostać uznana za nieważną i nie ma podstaw zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, jakim jest art. 358 § 2 k.c.;

2) art. 385¹ § 1 i art. 385¹ § 2 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na pominięciu, że celem dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) nie jest unieważnianie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi między prawami i obowiązkami stron umowy równowagą rzeczywistą.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjna powodowie wnieśli m.in. o oddalenie skargi oraz zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zakresu zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego wskazanego w skardze kasacyjnej stwierdzić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in.: uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108, i postanowienia SN: z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14; z 25 maja 2023 r., I CSK 528/23).

Pozwany nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej Sąd ten oddalił apelację powodów i tym samym nie zasądził dochodzonej w pozwie kwoty (pkt 2). W tym zakresie orzeczenie jest korzystne skarżącego. W konsekwencji na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. należało odrzucić skargę kasacyjną pozwanego w części dotyczącej pkt 2 wyroku Sądu Apelacyjnego jako niedopuszczalną (zob. wyrok SN z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14).

W pozostałej części skarga kasacyjna podlegała oddaleniu.

Problematyka przedstawiona w zarzutach skargi była wielokrotnie i wszechstronnie rozważana w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego w kontekście zbliżonych stanów faktycznych, a skarżący nie przedstawił argumentów, które uzasadniałyby odejście od wypracowanych w judykaturze rozwiązań.

Bezzasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnych wynika w szczególności z uchwały składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w której przyjęto m.in., że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził ponadto, że w razie niemożliwości ustalenia

wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Na podstawie art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Powyższa uchwała potwierdziła wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym przyjęto, że nie ma możliwości wypełnienia luki w umowie, powstałej na skutek usunięcia z niej klauzuli przeliczeniowej (art. 385¹ § 1 k.c.), przez odwołanie się do mechanizmu ustalania kursu walutowego przewidzianego w art. 358 § 2 k.c., tj. przyjęcia na potrzeby wyliczeń średniego kursu NBP. Sąd Najwyższy, odwołując się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyjaśnił, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych. Obecnie nie budzi już także wątpliwości, że stwierdzenie nieważności umowy kredytowej mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych (zob. wyroki SN: z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52; z 27 czerwca 2024 r., II CSKP 514/23, i wskazywane tam orzecznictwo TSUE).

Ponadto podnieść należy, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, analizując dopuszczalność dokonywania wykładni umowy na podstawie art. 65 k.c. w celu utrzymania jej w mocy po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, wyjaśnił, że art. 5 i 6 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, dokonał wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron (zob. wyrok z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P. i B.P. przeciwko „A.” S.A.). Koresponduje

z powyższym stanowisko Sądu Najwyższego, że nie można dokonać wykładni umowy kredytu na podstawie art. 65 § 2 k.c., już po usunięciu z niej postanowień abuzywnych. Dla rozstrzygnięcia o utrzymaniu umowy w mocy nieadekwatne jest odwoływanie się do hipotetycznej woli stron, groziłoby to bowiem ryzykiem dalszego pogorszenia sytuacji strony dotkniętej nadużyciem, gdyby strona, która narzuciła niedozwolone postanowienie umowne wywodziła, że nie zawarłaby umowy z jego pominięciem (zob. wyrok SN z 20 czerwca 2024 r., II CSKP 637/23).

Z tych przyczyn, na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3, 398¹⁴ i 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. Suma zwrotu kosztów została rozdzielona na powodów w częściach równych zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23 (OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

Maciej Kowalski

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

(a.z.)

[SOP]